

eul_wid: qwm-ba

Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ · Aristides the Orator

Against the Dancers

Κατὰ τῶν ἐξορχουμένων

Period: Ῥωμαϊκή Roman
Dialect: Ἀττικίζουσα Atticizing
Domain: Ῥητορική Oratory
Format: Λόγος Oration

- [25] Χαρίεντές γέ εἰσιν οἱ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν περὶ τοὺς λόγους, ἵν' εὐφήμεως ἄρξωμαι, τοὺς ἀκροατὰς αἰτιώμενοι καὶ λέγοντες ὡς ἄρα τούτου χάριν ἐκβαίνουσι τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τῆς ὀρθότητος, ἵν' ὡς πλείστους ἀρέσαι δυνηθῶσι. καίτοι εἰ μὲν συγγνώμην αἰτοῦντες ταύτῃ τῇ σκῆψει καταχρῶνται, πῶς ἐπαινέισθαί γ' ἀξιοῦσι; χωρὶς γὰρ ἔπαινός τε καὶ συγγνώμη, καὶ ὅτε μὴδ' αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, σχολῇ γ' ἂν παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰκότως ἐπαινοῖντο. [25]
- 402 εἰ δ' αὖ μὴδὲν ἐστὶ τοῦ τρόπου δυσχερὲς, ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει, τί δεῖ τοὺς πολλοὺς αἰτιᾶσθαι καὶ καταφεύγειν ἐπὶ ταύτην τὴν παραίτησιν, ἀλλ' οὐ τὸν τρόπον ὡς ὀρθῶς ἔχει δεικνύναι; ἀλλ' οἶμαι, κομποὶ τινὲς εἰσι καὶ διπλᾶ κρούουσιν, ἵν' ἐὰν μὲν ἔλῃ, ταύτῃ κεκρατηκότες ὦσιν, ἂν δὲ φωράσῃ τις, ἔχῃσιν ἀναχώρησιν καὶ λέγωσιν ὡς οὐδ' αὐτοὶ τὸ βέλτιον ἡγνούν, ἀλλ' ἐτέρων ἔνεχ' ἡμάρτανον. ἔστι δὲ τοῦτο ἡ πρώτη καὶ μεγίστη ψῆφος, ἣν αὐτοὶ καθ' αὐτῶν δι' ὑπερβολὴν σοφίας φέρουσιν. ἐγὼ γὰρ εὐξαίμην ἂν μάλιστα μὲν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν, τὴν δ' οὖν ἀρχὴν ἀφ' ἐστίας εἶναι μοι καὶ πείθειν ἑμαυτὸν πρῶτον, καὶ μὴ τὸ τῆς κυνὸς τῆς ἐν τῷ μύθῳ παθεῖν, μὴδ' ἐν ὅσῳ τὴν ἔξωθεν συλλέγω δόξαν, ἣν αὐτῷ μοι περὶ ἑμαυτοῦ προσῆκεν ἔχειν διαφθεῖραι, μὴδὲ φθάσαι τὴν τοῦ φαῦλος εἶναι πίστιν κατ' ἑμαυτοῦ λαβὼν, πρὶν τὴν τοῦ σπουδαῖος παρὰ τοῖς ἄλλοις βεβαιώσασθαι. τοσοῦτον δ' ἔμοιγε ἀπολογίας ἀπέχειν δοκοῦσιν, ὅταν ταῦτα λέγωσιν, ὥστε δύ' ἀνθ' ἑνὸς ποιεῖν τὰ ἐγκλήμαθ' ἑαυτοῖς, ἐν μὲν εἰ τοιαῦτ' ἀσελγαίνουσι περὶ τοὺς λόγους, ἕτερον δὲ εἰ τούτου χάριν, ὡς ταύτῃ βελτίους κριθήσεσθαι μέλλοντες, καὶ μὴν ὅταν γε ὡς ἡμᾶς εὐθέως πιστεύσοντας οἷς πλάττονται καὶ τάληθές οὐχὶ συνήσοντας παράγειν ζητῶσιν, ἄλλην αὖ τρίτην ταύτην ἀμαθίαν ἐμφανίζουσιν, εἰ μὴ νομίζουσι φωρᾶσθαι. τὸ δ', οἶμαι, τοιοῦτόν ἐστιν. οὐδεὶς ἐκὼν μεθήσει τὸ βέλτιστον· ἀλλὰ Πλάτων καὶ Πίνδαρος πολλαχὲ μὲν καὶ ἄλλῃ σοφοὶ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τόνδε τὸν λόγον οὐχ ἥκιστα, ὁ μὲν οὕτως λέγων „Οὔτις ἐκὼν κακὸν εὔρετο“ καὶ πάλιν ὀρμηθεὶς ἐκ τῶν περὶ τῆς Ἐριφύλης λόγων „Ἦ πόποι“ φησὶν „οἷ' ἀπατᾶται φροντὶς ἐπαμερίων οὐκ εἰδυῖα“ ὁ δ' ἄνω καὶ κάτω δὴ πού διορίζεται καὶ δείκνυσι τὰ ἀμαρτήματα ὡς ἀκούσια καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐκὼν φαῦλος. [30]
- 403 μὴδ' ἡμεῖς ὑπὸ τούτων πειθώμεθα, ὡς ἄρ' ἔχοντές τι βέλτιον παρ' ἑαυτοῖς, εἴθ' ἐκόντες τοῦτ' ἀφέντες τὸ χεῖρον ἀλλάττονται. οὐκ οὐκ χρυσόν γ' ἂν ἔχοντες ἡλλάττοντο μόλιβδον ἀντ' αὐτοῦ, οὐδ' εἰ πάντες ἄνθρωποι κροτήσιν ἔμελλον· οὐδὲ μελίνην ἀντὶ πυρῶν, οὐδ' ἀντ' οἴνου τρύγα καὶ ταύτην σαπρὰν, οἶμαι δὲ οὐδὲ ψίαθον ἀντὶ ξυστίδος, οὐδ' αὖ βύρσης ὄζειν, μύρων

ἐξόν. ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶν ἀνθρώπων ὑποκοριζομένων τὴν αὐτῶν φαυλότητα καὶ δυστυχίαν, οἳ τὸ μὲν δίκαιον, οἶμαι, καὶ ἀληθὲς οὐκ ἐθέλουσι λέγειν, ὅτι τὴν ὀρθὴν οὐτ' ἴσασιν οὔτε δύνανται πορεύεσθαι, φασὶ δὲ τοῖς ἀκροαταῖς χαριζόμενοι ταῦτα ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ τῶν ὑποκριτῶν οἱ ἐκπύπτοντες καὶ μὴ δυνάμενοι τὸ δρᾶμα περαίνειν κατὰ φύσιν τοῖς θεαταῖς φάσκοιεν χαριζόμενοι ταῦτα ποιεῖν. καὶ συρίττεσθαι γε καὶ κλώζεσθαι ὑπ' αὐτῶν τῶν θεατῶν ἀντὶ ταύτης τῆς χάριτος φαίη τις ἄν. οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν. Ἀλλὰ μὴ πω ταῦτα. ἀλλὰ τί κωλύει καὶ τοὺς πτωχοὺς τοὺς τὰ ῥάκια ἀμπεχομένους οἴκοι μὲν αὐτοῖς ἕτερ' εἶναι φάσκειν πάνυ γενναῖα ἱμάτια, πρὸς δὲ τοὺς ἕξω σχηματίζεσθαι; οὐκοῦν ὃ γ' αὐτὸς ποιητῆς, οὐ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἔφη τὰ καλὰ τρέπειν ἕξω τοὺς ἀγαθοὺς. ὥστ' εἰ μὲν ὡς περὶ καλλιόνων τῶν λόγων διαλέγονται, τί δεῖ τοῖς πολλοῖς ἐγκαλεῖν, εἰ τούτων ἐρώσιν; εἰ δ' ὁμολογοῦσιν ἡμαρτησθαι, τούναντίον ἢ προσῆκε πράττουσι. πολὺ γὰρ μᾶλλον εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ὅπως τι βέλτιον ἐροῦσι σκέψασθαι τῶν ἀκουσομένων καὶ συνησομένων ἔνεκα ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ ἀφανίζοντας τὰ χεῖρω δεικνύναι, καὶ ταῦτ' ἐξεπίτηδες ποριζομένους. οὐκ οὐν εἰς γε τὰς πομπὰς τὰ χεῖριστα ἔχοντες βαδίζομεν, ἀλλὰ κἂν εἰ μὴ τῷ εἶναι οἴκοθεν, αἰτούμεθα, ἵν' ὡς κάλλιστα ἔχοντες φαινοίμεθα θαῖμάτια, τὰ σκεύη, τοὺς ἵππους, πᾶν ὅτουπερ ἂν ἡ πομπὴ δέηται. ^[30]

404 ὥστ' ὅταν φῶσιν ἐπίσκατα ταῦθ' ἑαυτοῖς εἶναι καὶ πεπορισμένα καὶ τῆς ἀρχαίας ιδέας ἐκόντες ἐκβαίνειν, ἐρωτᾶν χρὴ πότερον χείρονος οὔσης ἢ βελτίονος. εἰ μὲν γὰρ βελτίονος, πῶς οὐ τετύφωνται, εἰ τὴν οἰκίαν καὶ πλείονος ἀξίαν ἀφέντες τὴν φαυλοτέραν ἅμα καὶ μηδὲν προσήκουσαν διώκουσιν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε χείρονος φήσουσιν, οὐκ ἐγχωρεῖ λέγειν ὡς ἄρα ἐκόντες προΐενται τὸ βέλτιον, ὃ γε μήτ' ἐκτήσαντο μήτε εἶδον πώποτε. οὐ γὰρ περὶ ὧν πλημμελοῦσιν ἀπολογία τοῦτό γ' ἐστὶν, ἀλλ' ὁμολογία τοῦ κἂν χεῖρω τούτων εἰπεῖν, εἰ ταῦτ' ἐκωλύθησαν. ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην παρ' αὐτῶν εἰ καὶ πηρωθέντας αὐτοὺς ἦτοι νῆ Δία τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὰς χεῖρας ἢ καὶ ἄλλ' ὅτιοῦν τοῦ σώματος, ἡδέως ἂν ἰδόντων τῶν ἀκροατῶν, ἐτοίμως ταῦτα ὑπηρετήσουσιν· ἢ τῶν μὲν τοῦ σώματος οὐδὲν ἂν πρόοιντο εἰς τὴν ἐτέρων ἡδονὴν, τῶν δ' ἐν τῇ ψυχῇ τὸ βέλτιστον διαφθείροντες οὐδεμίαν ζημίαν τίθενται. ἐγὼ μὲν οὖν ὅταν τούτων ταῦτ' ἀκούω λεγόντων, οὐκ ἀπέγνων καὶ τὸ μὴ καὶ τοὺς χωλοὺς τολμήσειν λέγειν ὡς ἄρα οὐκ ἄκοντες ἐνταῦθ' ἤκουσι τύχης, ἀλλ' ἐκόντες τῷ σκέλει προήκαντο, ἵν' ὡς ἡδιστοὶ τοῖς ὀρώσι φαίνοιντο. ἀλλ' ὅστις μὲν οὕτω δύσερως οὐκ οἶδα ἔγωγε, θῶμεν δ', εἰ βούλει, καὶ πάντας, ἀλλὰ τίς οὕτω δυστυχὴς ὅστις ἐκὼν αἰρεῖται δυστυχεῖν; ἢ τίς εἰς τὴν ἐτέρου χάριν αὐτῷ λυμαίνεται; ὅπου γὰρ καὶ τὸ εὖ ποιεῖν διὰ τοῦτο ὀρώμεν σπουδαζόμενον, ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ τὸ ἀντ' εὖ πείσεσθαι προσδοκᾶν ἐστίν, ἢ που τό γε ὑπὲρ τοῦ χαρίσασθαι τῷ κακῶς διαθεῖναι τὰ ἑαυτοῦ παντάπασιν πᾶς τις ὀκνήσειεν ἄν. ἢ πολλῆς γ' ἂν εἴη τῆς ἀλογίας τῶν μὲν φίλων τοὺς οὐκ ἐθέλοντας ἀντευποιεῖν φαύλους ἡγεῖσθαι, αὐτὸν δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιήσασθαι ὥστε πρότερον αὐτῷ τὰ χεῖριστα χρήσασθαι, πρὶν εὖ τι ποιῆσαι τοὺς χρωμένους, καὶ πρὶν εἶναι δῆλον ἦντινα τῆς προθυμίας κομιεῖται χάριν, αὐτὸν τῶν ὄντων τὰ βέλτιστ' ἀφαιρεῖσθαι. ^[30]

405 οὐ γὰρ δὴ τό γε τοῦ Ζωπύρου καὶ τοῦ Κεφαλλῆνος παράδειγμ' ἂν εἴποιμεν, ὧν ὁ μὲν τὴν ῥίνα τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὰ ὦτα λωβησάμενος εἰσῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα, ὁ δὲ πληγαῖς αὐτὸν αἰκισάμενος κατέδου Τρώων πόλιν εὐρυάγυιαν, ὁ μὲν Βαβυλῶνα λαβεῖν, ὁ δὲ Τροίαν ἐσπουδακώς. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἴσα δὴ που τὰ ἄθλα, κρατῆσαι πολεμίων καὶ τὰ ὦτα γαργαλίσαι τινῶν. ἔπειτ' αὐτὸ τούναντίον ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἀπαντᾷ. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν οὕτω σφόδρα καρτερεῖν ἠπίσταντο ὥστε μηδὲ τοῦ σώματος φεῖδεσθαι τοῦ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τὰς ἐσχάτας ἀλγηδόνας καὶ πόνους ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένων ἐγκαταλιπεῖν, οὗτοι δ', ἐξδὸν ἄνευ πραγμάτων καὶ ταιλαιπωρίας τὴν ὑπόθεσιν διασώζειν τὴν ἑαυτῶν, αἰροῦνται μαλακίζεσθαι, πῶς οὐχὶ δικαίως ὅτιοῦν ἂν πάθοιεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀκεῖνοι σφᾶς αὐτοὺς ἔδρασαν, ταῦτ' εἰκότως ἂν τούτους ὑπὸ τῶν ἄλλων παθεῖν οἶομαι, πορνείας ἔνεκα καὶ ὕβρεως τῆς εἰς τοὺς λόγους. ἢ

κομιδῇ γ' ἂν ἐκείνους μιμήσαιντο ὑπὲρ τοῦ τὴν τάξιν μὴ λιπεῖν, οἱ νῦν ἐπὶ τῷ λιπεῖν πάντα ποιοῦσιν, ἵνα μὴ λέγω πάσχουσιν. ἔτι τοίνυν Ὀδυσσεὺς μὲν καὶ Ζώπυρος οὐκ οὔσης ἴσως ἄλλης ἀλώσεως αὐτοῖς τῶν πολεμίων οὕτω ταῦθ' ὑπέστησαν· οὗτοι δὲ τί καὶ φήσουσι; πότερον οὐκ εἶναι τοῖς βελτίστοις καὶ τοῖς ὀρθοτάτοις λόγοις ἄγειν καὶ πείθειν ἀνθρώπους; ἀλλ' αἰσχροὺς ὁ λόγος, οὐ μόνον ψευδής. ἀλλ' ἐξὸν ἐκείνως ἄγειν οὕτως μᾶλλον αἰρεῖσθαι; περιττὴν ἄρα τὴν αἰσχύνην προστίθενται. Πάλιν δὲ ἀναλάβωμεν. οὐκ ἔσθ' ἕτερον τρόπον ἀνθρώπους ἄγειν ἢ τοῦτον, δῶμεν τοῦ λόγου χάριν, εἰ δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ χωρὶς μὲν τὸ βέλτιον, χωρὶς δὲ τὸ ἄγειν, τί δεῖ τὸ βέλτιον προῖεσθαι, εἴπερ, κἂν μὴ ἄγωμεν, τό γε βέλτιον τοῦτο πράττομεν; εἰ δ' ἐστὶν ὁμοῦ τό τε ἄγειν καὶ τὸ βέλτιον, εἰ μὲν ἐκεῖνο βέλτιον, ἐκείνως ἄγειν ἐστὶν, εἰ δ' οὕτω μόνως ἄγειν συμβαίνει, τοῦτο βέλτιον. ^[30]

406 τί οὖν διαιροῦσι καὶ χωρὶς μὲν τὸ βέλτιον τιθέασι, χωρὶς δὲ ἅ τῶν ἄλλων ἔνεχ' ἡμάρτανον; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἄντικρυς οὕτως μεθύειν δοκοῦσι περὶ τοὺς λόγους ὅταν εἰς ταῦτα καταφεύγωσι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐτ' ἀληθῆ λέγουσιν οὐτ' ἀληθέσι προσόμοια, ἀλλὰ τῷ μέλλοντι καὶ πείσειν ἀνθρώπους καὶ ὅλως ὑποχειρίου ἐξείναι, τὴν βελτίστην καὶ τὴν ἐρρωμενεστάτην καὶ πάντως ἀδιάφθορον καὶ ἄμειπτον ἐκ τῶν δυνατῶν ἰτέον καὶ προαιρετέον, καὶ συχνοῦ λόγου δεῖξαι καὶ βραχέος πάνυ, βραχέος μὲν λέγω, διὰ τὸ σφόδρα οὕτω σαφές εἶναι, μακροτέρου δὲ, ὅτι μυρίοις ἂν τις ἔχοι καὶ τεκμηρίοις καὶ παραδείγμασι δεικνύναι. πρῶτον μὲν, εἰ βούλει, τοὺς τῶν πολέμων ἀγωνιστὰς ἐνθυμηθῶμεν, ποτέρως ἂν μᾶλλον αὐτοὶ τε σώζοιντο καὶ τοὺς ἀντιτεταγμένους τρέποιντο καὶ χειροῖντο, πότερον βεβαίοις καὶ ὑγιέσι καὶ στεγανοῖς τοῖς ὅπλοις χρώμενοι, ἢ τὸ μὲν ξίφος καττιτέρου φέροντες, φλοιῷ δὲ τὸν θώρακα πεποιημένον, τὸ δ' αὖ δόρυ σύκινον, καὶ κράνος δὴ καὶ ἀσπίδα ὡς ἀπὸ τούτων εἰκάσαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τὴν περὶ ταῦτα ἀκρίβειαν καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς τε ἐκ βελτίστων καὶ ὡς βέλτιστα κατεσκευάσθαι καὶ παρὰ τὴν μάχην ἀντέχειν εἰς σωτηρίαν ἅμα καὶ δόξαν καὶ νίκην καὶ πάνθ' ὅσα ταύτης ἂν τις τῆς μερίδος θεῖη, διαφέρειν τοῖς ἔχουσι καὶ χρωμένοις. ῥαγόντων δὲ ἢ κλασθέντων, ἢ τιν' ἄλλον συντριβέντων τρόπον, ἢ καὶ οἴκοθεν εὐθὺς χαύνων καὶ σαπρῶν ὄντων, κληρονομεῖν τὰ σώματα τῆς τύχης καὶ μηδὲ τοῖς πάνυ γενναίοις ὑπάρχειν εὐρεῖν ὃ τι χρῆσονται· ταῦτά γε καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖ. καὶ γὰρ ἐκείνῳ τῶν ἡρώων οἷς ἂν τὰ τῆς αἰχμῆς ἀνακοπῇ, οὐκ ἐθέλουσιν ἴστασθαι, πολὺ δὲ ἔτι μᾶλλον, ἐπειδὴν ὅλως κατάξωσι τὰ δόρατα· ἀλλ' ἀπέρχονται καταλιπόντες τὴν μάχην, οἰσόμενοι στερεώτερα. ^[30]

407 πάλιν αὐτὴν, εἰ βούλει, τὴν μάχην ποτέρως ἄμεινον ποιοῦνται, τὴν τάξιν φυλάττοντες καὶ συνεστηκότες καὶ ἀλλήλους τε ὡς δυνατὸν μάλιστα αἰδούμενοι καὶ τοῖς παραγγέλμασιν ἐμμένοντες, ἢ τούτων μὲν ἀπάντων ὑπεριδόντες, τοῦ δ' ἐν τῷ παραχρῆμα δοκοῦντος γλυκέος εἶναι ἡττηθέντες, τὰς δὲ ἀσπίδας ὁμοῦ τῇ πρώτῃ σάλπιγγι ῥίψαντες, νόμον δὲ καὶ τάξιν καὶ κόσμον ὥσπερ ὕθλον τινὰ καὶ φλυαρίαν κρίναντες. Ὅμηρος μὲν γὰρ οὐδὲ λέγειν ἐξ τῶν αἰσchrῶν οὐδὲν τοὺς ὀρθῶς προσέχοντας μάχη. ὁ καὶ θαυμάζω, εἰ πολεμοῦσι μὲν αἰσχύνῃ λέγειν ἢ μὴ καλὸν, λέγουσι δ' ἢ γ' αἰσχύνῃ λέγειν οὐ χεῖρον. Φέρε δὴ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν στεφανιτῶν ἀγώνων σκεψώμεθα, οἷον τὸν Δωριέα τὸν Ῥόδιον καὶ Γλαῦκον τὸν Καρύστιον καὶ Μίλωνα δὴ καὶ Πολυδάμαντα, καὶ πάντας ὧν εἰκόνες χαλκαῖ, πότερον θρυπτομένους καὶ παροινούντας καὶ ταῦτά ταῖς ὀρχηστρίσι στρεφομένους ἐστεφάνουν οἱ τῷ Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ τὸν ἀγῶνα κοσμοῦντες, ἢ καρτερίαν θαυμαστήν τινα καὶ ῥώμην ὁμοῦ ψυχῆς τε καὶ σώματος παρασχομένους, ἃ τὰς μεγίστας καὶ βεβαιοτάτας ἡδονὰς καὶ αὐτοῖς τοῖς ἔχουσι καὶ τοῖς συνειδόσι προξενεῖ. πρὸς Διὸς, ἵπποι δὲ ἄριστοι καὶ θαυμασιώτατοι καὶ μάλιστα καθ' ἡδονὴν τοῖς θεωροῦσιν ἄρ' οὐχ οἵτινες ὡς ἐρρωμενέστατα καὶ διαρκέστατα καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ δρόμου βάντες ἀπήνυσαν, πανταχοῦ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν σώζοντες; καὶ φύσιν ταυτὸν ἄριστόν τε καὶ ἥδιστον εἰς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν· ἐπεὶ τοι καὶ τὰ τῶν σωμάτων κάλλη τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον,

ἐάν τε Γανυμήδην εἵπης ἐάν τε Πέλοπα ἐάν θ' ὄντινοῦν, ἅμα τῇ λήξει τῆς τύχης καὶ τοὺς ὀρῶντας ἐφέλκεται· καὶ πάνυ γ' εἰκότως. δεῖ γάρ, οἶμαι, κάλλει μὲν χάριν εἶναι, χάριτος δὲ ἔρωτα ἐξηρτησθαι. ^[30]

408 ὅτω γὰρ ἂν τις χαίρη, τοῦτ' ἀνάγκη ποθεῖν. διὸ τῶν μὲν αἰσchrῶν οὐ φασιν ἔρωτα εἶναι, τῶν δὲ καλῶν κἂν θεοὶς εἶναι ποιηταὶ λέγουσιν. οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῶν λόγων κάλλος μετὰ τῆς ἀπάσης φύσεως καὶ τοῦτ' ἔχει, κηλεῖν τοὺς ἀκούοντας. ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τοῦ πείθειν τὰ χεῖρω δεῖ λέγειν, ἀλλὰ πειρατέον ὡς κάλλιστα λέγειν, ἵν' ὡς πλείστους ἄγοιμεν. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐπωδῶν αἱ κράτισται μάλιστα ἄγειν πεφύκασιν, οὕτως οἱ κράτιστοι τῶν λόγων μάλιστα πείθειν πεφύκασιν. τὸ δὲ ταῖς διαφθοραῖς ταύταις νομίζουσιν ἐνεῖναι τι χρηστὸν ἢ κεχαρισμένον παραπλήσιόν ἐστιν ὥσπερ ἂν εἰ κἂν τοῖς σώμασι τοὺς μὲν φθόρῃ κάμνοντας καὶ τοὺς ὑδεριῶντας καὶ τοὺς ἀλφοῖς ἢ λέπρα ποικίλους, τούτους μὲν ὡς ἥδιστα κατεσκευάσθαι φάσκοιμεν καὶ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς ἔχειν, οἷς οὐδ' ἀπαντῆσαι πρῶτον οὐδ' ἂν εἷς δέξαιτο, τοὺς δ' ὁμοῦ τῷ τῆς ὑγιείας ἀγαθῷ καὶ πρὸς ἔσχατα κάλλους τετιμημένους ἔλαττον ἔχειν τούτων πειθοίμεθα. ἄνω μέντ' ἂν ποταμῶν οὕτω γε πηγαὶ ῥέοιεν. μὴ τοίνυν ὅτι ἐν τοῖς σώμασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλάσμασι καὶ τοῖς ἀγάλμασι ποῖ' ἅττα μάλιστα χειροῦνται τοὺς ἐντυγχάνοντας; ἄρ' οὐ τὰ κάλλιστα καὶ μεγαλοπρεπέστατα καὶ πρὸς τοῦσχατον ἦκοντα τῆς εἰς ταῦτ' ἀκριβείας; ὁ Ζεὺς οὐλύμπιος, ἡ Ἀθήνησιν Ἀθηνᾶ, λέγω τοῦτο μὲν τὴν ἐλεφαντίνην, τοῦτο δ', εἰ βούλει, τὴν χαλκὴν καὶ νῆ Δία γ', εἰ βούλει, τὴν Λημνίαν, ἅπαντα ταῦτα ὑπερβολὴν μὲν ἀρετῆς τῷ δημιουργῷ, τοῖς δὲ θεαταῖς ἡδονῆς ἔχει. ταυτὸν δὲ τοῦτο καὶ περὶ τῶν Ἀπελλοῦ φαίης ὄν, οἶμαι, γραμμάτων, κἂν εἴ τιν' ἄλλον ἐθέλοις θαυμάζειν, ἢ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσεν. εἶεν. νεὼς δ' αὖ τοὺς ποίους καὶ τίνας μάλιστα ὀρῶντές τε χαίρομεν καὶ ἐκπληττόμεθα καὶ ἀπαλλαττόμεθα ὡς ἀηδέστατα πάντων; ἄρ' οὐχ οἵτινες μέγιστοι καὶ σεμνότατοι καὶ ἅμα τῆς ἀρμονίας ἐπὶ πλείστον ἦκοντες; ναῦς δὲ τίς αἰρετὴ καὶ πλείστην ἔχουσα τοῖς ἐπιβάταις εὐθυμίαν τε καὶ ἡδονήν; πότερον ἢ διεφθαρμένη καὶ ἐρρωγυῖα καὶ ὑπὸ τῆς ἀντλίας δυομένη κάτω, ἢ πολὺ τούναντίον ἥτις ὡς ἀκριβέστατα καὶ στεγανώτατα ἔχει καὶ πόρρωθεν ἡσκηται ἐπιθεῖν τοῖς κύμασιν; εἴτ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὕτως ἕκαστον τὸν αὐτοῦ λόγον σῶζον ὡς πλείστους ἄγει καὶ πείθει, ἐπὶ δ' αὐτῶν τῶν λόγων πῶς ᾧ πρὸς θεῶν φήσομεν; Καὶ μὴν εἰ μὲν ἄλλου τοῦ χάριν ὁ λόγος εὐρέθη, μὴ τοῦ πείθειν, ἴσως ἂν τις ἀμφισβήτησις ἦν· ὅτε δ' ἐστὶν εὐδελον ὡς ἐφ' ἐν τοῦτο ἅπαντα ἢ τῆς λογικῆς δυνάμεως ἕξις ὥρμηται, δυοῖν ἀνάγκη δὴ πού θάτερον, ἢ μὴ ὀρθῶς ἔχειν μὴδ' ἰκανῶς τὸν λόγον, ἢ ὁμοῦ βέλτιστόν τε εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἀκουόντων. ^[15]

409 ὥστ' οὐδὲν δεῖ διαφθεῖρειν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ κρατεῖν, ἀλλ' ὥσπερ τὰ μηχανήματα αἰρεῖν πέφυκε, κἂν μηδεὶς εἰδῇ τῶν ἐναντίων ἐξ ὅτων καὶ ὅπως συνετέθη, οὕτω λόγος εὖ συντεθεὶς τὸ αὐτοῦ δρᾶ, κἂν τοῖς ἀπειροτάτοις ἐντύχη. θαυμάζω δὲ, εἰ οἶνον μὲν καὶ σῖτον καὶ ἔλαιον καὶ μέλι καὶ κρέα καὶ τραγήματα καὶ γάλα καὶ χρήματα καὶ ὕδωρ καὶ ξύλα καὶ λίθους οὐδ' ἂν εἷς ἡδῶ φήσειε τὰ διεφθαρμένα τῶν ἀδιαφθόρων, λόγους δὲ τοὺς ὡς καθαρώτατα καὶ εἰλικρινέστατα ἔχοντας ἀηδεστέρους εἶναι τῶν διεφθαρμένων. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε, καὶ ταῦθ' ὅτι οὐ τοῦ παραδόξου λέγεται χάριν, ἀλλ' ἀμήχανον ἄλλως ἔχειν, αὐτὰ κατηγορεῖ. τίς ἄριστος ἐπῶν ποιητής; Ὀμηρος. τίς δ' ὡς πλείστους ἀνθρώπων ἀρέσκει καὶ τῷ μάλιστα χαίρουσιν; ἢ τοῦτό γε καὶ αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ προεῖδετο; διαλεγόμενος γὰρ ταῖς Δηλιάσι καὶ καταλύων τὸ προοίμιον, εἴ τις ἔροιθ' ὑμᾶς, φησὶν ὦ κοῦραι, τίς δ' ὕμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν ἐνθάδε πωλεῖται καὶ τέω τέρπεσθε μάλιστα, ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ἀποκρίνασθ' εὐφήμως, τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίω ἐνὶ παιπαλοέσση. ^[30]

410 πάλιν εἰς τραγωδίαν τίνες ἐνδοξότατοι καὶ πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς κριταῖς νικῶντες; οἶμαι μὲν, οἱ βέλτιστοι Σοφοκλῆς, Αἰσχύλος, Εὐριπίδης. μὴ γάρ τις τούτων μάλιστα, ἀλλ' ὅτι γε ὑπὲρ

πάντας οὗτοι τοὺς ἄλλους. ῥητόρων δὲ τῶν εἰς ἡμᾶς τίς γνωριμώτατος καὶ θαυμαστότατος καὶ μέγιστον ὄνομα ἔχων ἐν τοῖς πολλοῖς; ὁ πλεῖστον ὑπερσχὼν τῷ καλῷ τῷ περὶ τοὺς λόγους. πάντες ὧν μέγιστα ὀνόματα ἐπὶ τοῖς ἑαυτῶν ἀντὶ μαρτύρων εἰσὶ μοι. νῆ Δί', εἴποι τις ἄν, ἀλλ' ἠκολούθησαν οἱ πολλοὶ τῇ δόξῃ τῶν ὀλίγων καὶ ἀκριβῶς ἐξ ἀρχῆς τὰς ψήφους ἐνεγκόντων. οὐ διαφέρομαι. ἀλλ' οὖν τοῦτό γ' εὐδελον ὅτι κἂν τοῖς ὀλίγοις κἂν τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμεῖν ἀνάγκη τὰ βελτίω, καὶ τοσοῦτ' ἄλλων ὅσ' ἂν ᾗ τελεώτερα. ἔτι δ' εἰ τοσοῦτόν ἐστι τὸ κράτος τῶν ἀκριβεστάτων, ὥστε καὶ ἑτέρους εὐδοκιμεῖν, οὗτοί εἰσιν οἱ παρασκευάζοντες ἅφ' ὧν ἂν κρίνωσι, πῶς οὐ πανταχῇ τὸ ἀκριβὲς ἰσχυρόν; ἢ τί δεῖ τοὺς ἀκριβεστάτους θεραπεύειν ἀφέντα τοὺς πολλοὺς ἀρέσκειν ζητεῖν, οἱ τῶν ἀκριβεστάτων εἰσιν, οὐχ αὐτῶν; ἐκείνως μὲν γὰρ ὑπ' ἀμφοτέρων κριθησόμεθα καὶ θαυμασθησόμεθα, οὕτω δὲ ὑπ' οὐδετέρων σχεδὸν εἴπερ μηδὲν ἰσχυρόν ἐστι τῶν πολλῶν. ἀλλ' ἐγὼ τί φημί; καὶ τοῖς ἀρίστοις ἔπεσθαι τοὺς πολλοὺς καὶ καθ' αὐτοὺς εὐθὺς μοῖρα τινὶ θεῖα τὰ κράτιστα θαυμάζειν. καὶ γὰρ ἂν εἴη παγγέλοιον, εἰ δι' ἑτέρων μὲν ἀκριβῶν ἴσασιν τοὺς ἀκριβεῖς, αὐτοὶ δ' ἀγνοοῦσι, καὶ τοὺς μὲν κρίνοντας αὐτῶν ἀντικρίνουσιν αὐτοὶ βελτίους ἑαυτῶν εἶναι, τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς τὰ κράτιστα δεικνύντας οὐ θαυμάσονται, οἱ μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πείθειν οὕσαν κέκτηνται. οὐδεὶς ὅστις οὐ φήσει ταῦθ' οὕτως ἔχειν. καίτοι κἂν εἰ μὴ συναμφοτέρους ἄγειν ἐξῆν, τό γε τῶν βελτίστων μέρος αἰρετώτερον οἶμαι τοῖς εἰς βελτίους ἀξιοῦσι τελεῖν· ὅτε δ' ἔστιν ἐξ ἀρχῆς καὶ τούτους κάκείνους χειροῦσθαι ἢ δι' ἐκείνων καὶ τούτους αἰρεῖν, πανταχῇ νικᾷ τὰ βέλτιστα. ^[30]

411 Μάρτυρας δὲ καὶ τούτων ἔχομεν ποιητὰς, οἱ τοὺς ἀρίστους καὶ ἀσφαλεστάτους τῶν ῥητόρων μάλιστα ζηλοῦσθαί φασιν καὶ μακαρίζεσθαι παρὰ τοῖς πλήθεσι. καὶ τί δεῖ τοὺς παλαιούς καταλέγειν ἢ ποιητὰς ἢ ῥήτορας; ἀλλ' ἡμῶν τουτωνί, θεὸς δ' εὐμενὴς παραπέμποι τὸν λόγον, τίνες πω μείζους θορύβους ἐν συλλόγοις ἐκίνησαν; ἢ τίς ἄλλων σὺν θεοῖς εἰπεῖν, τουτὶ γὰρ ἔμοιγε ἠγείσθω πάσης παρρησίας, ἀμφοτέρων ἡψατο τῶν ἔθνων, λέγω καὶ τῶν δεξιῶν καὶ τῶν οὐς πολλοὺς ὀνομάζομεν, οἱ γε καὶ μηδενὸς αὐτοὺς ἐπαναγκάζοντος νόμου διώμοτοι τὴν ψῆφον φέρουσιν. ἐγὼ τᾶλλα. ἀλλ' ἂ νυνὶ φθέγγεσθε ἐπὶ τούτοις ὁρᾶτε δήπουθεν. ἔστιν οὖν ὃ τι πῶποτε πρὸς χάριν ἡμεῖς εἴπομεν τῶν ἀκροατῶν; οὐδὲ γρῦ. καίτοι πολλὰ καὶ παντοῖα. μόνον γὰρ τῶν πῶποτε ἀψαμένων λόγων εὐχόμεθα, ὅπερ μετριώτατον εἰπεῖν, ὅποσα ἐστὶ καὶ νομίζεται περὶ λόγους ἀγαθὰ εἰς μίαν δύναμιν κατακλείσαντες δεικνύναι μεθ' ὑπερβολῆς. οὕτως ἐγώ. καὶ οὐδ' ὅτι οὖν φαίην ἂν χαρίζεσθαι καὶ οὐδὲν ὃ τι οὐ χαρίζεσθαι, ἀνθ' ὧν εἰκότως τὰ προσήκοντα χαρίζομαι. εἴτ' ἐγὼ τετηρηκῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν αὐτὸς ἐμαυτοῦ λόγων ὥς οὐκ ἀμισθὶ τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν περιγίγνεται, συγχωρῶ τοῖς φληνάφοις τούτοις καταψεύδεσθαι τῶν πολλῶν, ὅτι τούτων ἕνεκα ἀμαθαίνουσιν; οὐχ ἔως γ' ἂν ἐμαυτὸν ὑπάρχω γιγνώσκων. εἰ δέ τινες φάσκοντες αὐτὸ βέλτιον ἢ κατὰ τούτους προηρῆσθαι μὴ τυγχάνουσι τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἀποσβέννυνται πρὶν τινα ἰδεῖν τὴν φλόγα, οὐδὲν τοῦτό γ' ἐστὶ κατὰ τῶν σεμνοτέρων λόγων ἢ ὅλως κρειττόνων. ἐνδεία γὰρ τῶν μεγίστων αὐτὸ πάσχουσιν, οὔτε γνώμην ἱκανὴν οὔτε κόσμον παρασχόμενοι περὶ τοὺς λόγους. εἰ δ' ἦσαν τέλει τὴν μουσικὴν, ὃ τῷ Ὀρφεῖ λέγεται προσεῖναι κἂν τούτοις προσῆν, πάντας ἂν ἦγον. ^[30]

412 νῦν δ' ἐκείνῳ μὲν καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους ἄγειν προστίθῃσιν ὁ μῦθος δι' ὑπερβολῆς, οἱ δ' ἀντὶ ξύλων αὐτοὶ καὶ λίθων εἰσὶ τῷ μὴ κινεῖν. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τοῦτο προϋθέμεθα σκοπεῖν, πόσοι πταισμάτων εἰσὶ τρόποι περὶ τοὺς λόγους, οὐδ' εἴ τινες καὶ ἕτεροι δυστυχοῦσιν, ἀλλ' ὅτι τῆς ἀρετῆς οὐδεμία πω κακία τρόπαιον ἔστησεν. οὐδ' ἅφ' ἑνὸς πράγματος τοῦτο λέγοντες οὐκ ἂν αἰσχυνοίμεθα· ἐπεὶ τοι καὶ τούτων αὐτὴν τινα τῶν περὶ τοὺς ὄχλους καλινδουμένων καλῶς ἐγώ ποτ' ἐφώρασα τάναντία πράττοντα ἢ ἔσπευδεν. ἦδε μὲν γὰρ ἐγκλίνας τῶν χαρίτων ἕνεκα, ἀκροτελεύτιον δ' ἐπεφθέγγετο ἅφ' ἐκάστῳ τῶν κομματίων ὥσπερ ἐν μέλει ταυτόν. οἱ δ' ἀκροαταὶ καὶ ἐρώμενοι οὕτω σφόδρα ἐξεπλήττοντο καὶ κατεῖχοντο ὑπὸ τοῦ μέλους ὥσθ' ὅτε δὴ

ἐγίνοντο πρὸς τῷ ῥήματι, ἐκγελάσαντες ἂν αὐτοὶ ὑπέβαλον, οὐκ ἀνταποδιδόντες ὥσπερ ἡχὼ τὴν φωνήν, ἀλλὰ καὶ προλαμβάνοντες. καὶ διῆτα ἡδὺς ἦν ὁ κορυφαῖος ἰὼν κατόπιν τοῦ χοροῦ. προσῆπτον δέ τι καὶ ἄλλο τοῦ κόρδακος οὐνεκα, ὥστ' ἐλείνδον τὸ χρῆμα τῆς συναυλίας εἶναι τοῦ τε σοφιστοῦ καὶ τῶν ἐταίρων ἐφ' οἷς ἐπτόητο. Τοιαῦτα οἱ τὸ βέλτιον τιμῶντες ἄθλα φέρονται παρὰ τῶν λογίων θεῶν καὶ τοιαῦτα οἱ λυμαινόμενοι τοῖς λόγοις. ἔπειτα ποιοῦσι παραπλήσιον ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀνδρόγυνος ἢ εὐνοῦχος μὴ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος μηδὲ τὴν τύχην αἰτιῶτο, προνοίᾳ δὲ φάσκοι γενέσθαι τοιοῦτος. ἀλλ' οὐτ' ἀληθῆ λέγεις, ὦ τᾶν, οὐθ' ὅλως σωφρονεῖς, εἰ φῆς ἐκὼν ταῦτα τιμῆσαι. καὶ νῦν ἐγὼ κινδυνεύω φιλανθρωπότερος περὶ τούτους εἶναι τοῖς λόγοις τούτοις ἢ περ αὐτοὶ περὶ σφᾶς αὐτούς. ἐγὼ μὲν γὰρ ἄκοντας αὐτοὺς ἀποφαίνω καὶ δυστυχίᾳ τινὶ τοῦτο πάσχοντας, οἱ δ' ἐξεπίτηδές φασι ποικίλλειν. οἱ δὲ νόμοι τοὺς ἐκουσίως πλημμελοῦντας διπλάσιαν τὴν ζημίαν ἐκτίνειν κελεύουσι τῶν ἀκόντων βλαψάντων. ^[30]

413 ἀρχὴν δὲ οὐδὲ συμβαλεῖν μοι δοκῶ δύνασθαι τί ποτ' ἔσθ' ὃ λέγουσι. καὶ γὰρ ὡς οὐκ ἄκοντες ὑφίενται δοκοῦσί μοι λέγειν, καὶ πάλιν ὡς οὐχ ἐκόντες, ἀλλ' ἄκοντες ὑφίενται. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἀναφέρωσι καὶ παρὰ τούτοις εἶναι φῶσι τὴν αἰτίαν, ὥσπερ ἄκοντες ἀμαρτάνειν λέγειν μοι δοκοῦσιν, ὅταν δ' εἰδέναι μὲν ὡς οὐδὲν χρηστόν ἐσθ' ὧν λέγουσιν, αἰρεῖσθαι δὲ λέγειν ὑπὲρ τοῦ ψυχαγωγεῖν, ἐκόντες ἀμαρτάνειν ὁμολογεῖν μοι δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς τραγωδίαις εἰδέναι μὲν φάσκοντες ἃ δράσουσι κατὰ, αὐτῶν δὲ κρατεῖν οὐ δύνασθαι. τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ τούτων αἰνίγματα. καίτοι φησὶ μὲν δὴ πού Κρατίνος τῶν αἰσχυρῶν εἶναι φίλοισι χαριζόμενον πονηρὸν αὐτὸν εἶναι· οὗτοι δ' εἰ μὲν φίλοις αὐτοῖς χρῶνται, παραπλησίως αὐτοῖς ἔχουσιν· ὥστ' εἰ τοῖς αὐτοῖς χαίρουσιν, αὐτοῖς ἄρ' οὐχ ἦττον ἢ τούτοις χαρίζονται· εἰ δ' αὖ μὴ νομίζουσι φίλους, ἀντὶ τοῦ χαρίζονται; εἴτε γὰρ ὡς ἐρασταῖς εἶθ' ὡς ἐρασταί, τό γε τῆς αἰσχύνῃς ἄφυκτον. αἰνίττονται δὲ κἀνταῦθα. φασὶ μὲν γὰρ τοὺς πολλοὺς ἐρᾶν αὐτῶν, φαίνονται δ' αὐτοὶ τούτων ἐρῶντες, εἴ γ' ἵνα τούτους ἀρέσωσιν ἀκολασταίνουσι. καὶ μὴν εἰ μὲν οὐδὲν φροντίζουσιν αὐτῶν, τί μαθόντες φήσουσι χαρίζεσθαι; εἰ δὲ φροντίζουσι, πότερον βελτίους ἂν ἦσαν παιδεύοντες καὶ τὴν οὔσαν ὁδὸν τῶν λόγων δεικνύντες, ἢ τῆς τούτων μοχθηρίας αὐτοὶ κληρονομοῦντες; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς φάσκων εἶναι καὶ δέον αὐτὸν τοῖς κάμνουσι τὰ βέλτιστα συμβουλευεῖν, τοῖς ἐκείνων αὐτὸς ὑπηρετοίῃ βουλήμασι καὶ τὴν τέχνην ὀρίζοιτο τῷ χαρίζεσθαι. οὐκοῦν ἀπολεῖς μὲν ἐκείνους, ἀπολεῖ δ' αὐτὸς ἐν εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, ἐπεὶ καὶ ἡ φύσις οὕτως ἔταξε τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι τῶν στρατιωτῶν, οὐ τοῖς στρατιώταις ἀκολουθεῖν, τὸν κορυφαῖον ὡσαύτως τοῦ χοροῦ, τῶν ναυτῶν τὸν κυβερνήτην, τοῦ ζεύγους τὸν ἡνίοχον, τὸν ἰατρὸν τῶν δεομένων. ^[30]

414 εἴτ' ἐξὸν αὐτοῦς τε βελτίους εἶναι καὶ τοὺς συνόντας ὅπως βελτίους ἔσσονται παρασκευάζειν, αὐτοὶ τε χεῖρους γίγνεσθε κἀκεῖνους ἔτι φαυλοτέρους ἢ εἰσὶν ἀποφαίνειν προαιρεῖσθε. καὶ μὴν τὸ μὲν ὡς πέφυκε τις καὶ προήρηται λέγοντα ἀνύτειν ἄγειν ὡς ἀληθῶς ἐστὶ, τὸ δ' ἐξίστασθαι τῆς ιδέας ὑπὲρ τοῦ τι δοκεῖν ἄγεσθαι μᾶλλον ἢ ἄγειν ἐστίν. ὥστ' εἰ μὲν οὐκ ἔχεις βελτίω τούτων, ἀμφοτέρωθεν δυστυχεῖς, καὶ οἷς λέγεις καὶ οἷς οὐ δύνασαι λέγειν, εἰ δ' ἐξὸν ἐκείνως ἄγειν οὕτω δέχει, πῶς οὐ παρανοεῖς; ἢ τί σου τὸ καλὸν τῶν λόγων ἐστίν, ὅστις γε περὶ αὐτῶν τῶν λόγων οὕτω βεβούλευσαι; καὶ γὰρ αὖ κἀκεῖνο οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, οἶμαι, τῷ τε ῥήτορι καὶ φιλοσόφῳ καὶ πᾶσι δὴ τοῖς ἐπὶ τῆς ἐλευθερίου παιδείας προσήκει τέρπειν τοὺς ὄχλους, καὶ τοῖς ἀνδραποδώδεσι τούτοις ὀρχησταῖς, μίμοις, θαυματοποιοῖς. ἀλλὰ τούτοις μὲν πολλὴ συγγνώμη καὶ ποιεῖν ὅτιοῦν καὶ λέγειν, ἡμῖν δ' εἰ τὰ τούτων κακὰ μιμοίμεθα, πῶς εὐπρεπῶς ἔξει; ὅπου γὰρ οὐδ' ἐλευθέρα γυναικὶ καὶ ἐταίρᾳ ταῦτα δοκεῖ πρέπειν, οὐδ' ἔτι μᾶλλον ταῦτά γ' ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, κομιδῇ τοῖς γε ἀνδράσι ταῦτα πρέπειν ἄπερ ταῖς ἐταίραις οὐ φήσομεν. ὑμεῖς τοίνυν ὅταν εἰς ψαλτρίας τάττησθε καὶ τὰ τῶν Μουσῶν ὄργια χραίνητε ἐν τῷ δημοσίῳ, πότερον φιλοτιμίας δικαίως ἂν ἀμφισβητοίητε, ἢ ζῶντες ἂν κατορύττοισθε Περσιστί; Σκεψόμεθα δὴ καὶ

τόδε, ὅτι οὐδὲ οἱ δῆμοι τὰ θεάματα ταῦτα, ὧν μάλιστ' ἄν τις αὐτοὺς φήσειεν ἡττῆσθαι, παντὶ τῷ θυμῷ φιλοῦσιν οὐδὲ ἀσπάζονται. τίς γάρ ἐστιν ὅστις οὐκ ἀξιοῖ βελτίων ὀρχηστοῦ παντὸς αὐτὸς εἶναι; ἢ τίς ἂν τῷ μίμῳ συγχωρήσειεν ἔξω φθέγγεσθαι; ἀλλ' ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα γαργαλίζονται, ἀπελθόντες δ' εὐθὺς καταγελῶσι, μᾶλλον δὲ καὶ παρ' αὐτὴν τὴν θέαν οὕτω χαίρουσιν ὡς ἂν τινες παίζοντες. ^[30]

415 ἀλλ' οὐδέν γ', οἶμαι, γελοῖον τιμιώτερον τῶν σπουδαίων, οὕτω πολλοῦ δεῖ τά γε δὴ καταγέλαστα ἔμπροσθεν ἂν ποτε τῶν σπουδαίων γενέσθαι. ἀλλὰ μὴν ὅπου καὶ αὐτὸ τὸ εὐδοξεῖν περὶ πολλοῦ ποιούμεθα ὑπὲρ τῆς εἰς ὕστερον μνήμης, ὧν γ' ἐφ' ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα τέθνηκεν ἡ δόξα, ποῦ τις ἂν τούτους τιθεῖ; νῆ Δί' ἀλλὰ καὶ Ἡρακλῆς ἐν Λυδοῖς ὠρχήσατο. οἱ δέ γ' αὐτοὶ κάκεινο μυθολογοῦσι περὶ Ἡρακλέους, ὅτι τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱεῖς ἀπέκτεινεν, οὐχ ὡς θέμις εἰπεῖν διατεθεῖς· ἃ τίς ἂν πείθοιτο εὖ φρονῶν; σὺ δ' οὖν εἰ τὰ μάλιστα πιστεύεις, ἀπόκριναί μοι πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλέους, εἰ καὶ αὐτὸς τούτου χάριν ἡδέως ἂν τὰ σαυτοῦ διαφθείραις. ἀλλ' οὐκ ἔρεῖς. ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὠρχήσατο ἐν Λυδοῖς Ἡρακλῆς οὐκ ἔχω λέγειν, εἰ δ' ἄρα, ἀλλὰ μιᾷ γε ἡμέρᾳ καὶ τῆς παιδιᾶς ἔνεκα καὶ ἅμα σκώπτων ἴσως τοὺς Λυδοὺς, καὶ τέταρτον εἵπομι' ἂν ὅτι οὐδέν γε χεῖρων ἐν οἷς ὠρχεῖτο ἐγίγνετο, ἀλλ' ἦν ὅστις ἦν. οἶδα δὲ καὶ Λακωνικὰς τινὰς ὀρχήσεις καὶ τραγικὰς γ' ἐτέρας, ἐμμελείας, οἶμαι, καλουμένας—οὐ γὰρ ἡ ὀρχησις αἰσχρὸν, ἀλλὰ τὸ αἰσχρὸν φευκτὸν πανταχοῦ— ἀλλ' ὑμεῖς οὐκ ἐν Λυδοῖς, οὐδ' εἰσάπαξ, οὐδὲ σκώπτοντες, οὐδ' ὑγιαίνοντες τᾶνδοθεν, ἀλλ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις ἀπάσας τὰς ἡμέρας ἐξορχεῖσθε, ἃ μὴ ὅτι τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλ' οὐδὲ τῆς Ὀμφάλης ἐπαινεῖν ἦν. τίσι δὲ καὶ προσήκων ὁ χαρακτήρ; πότερον τοῖς περὶ τοὺς πολιτικούς καὶ ἀγωνιστικούς τῶν λόγων; τάναντία μέντ' ἂν πάθοιεν τῷ Καίνει τῷ Θετταλῷ γυναῖκες ἐξ ἀνδρῶν γενόμενοι. ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν διαλεκτικὴν; χαρίεις γ' ἂν οὖν εἴης, ὦ μάσθλης, ἐπὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν ἐν τούτῳ τῷ μέλει παρακαλῶν, οὐ καρτερῶν αὐτὸς μένειν ἐν τῇ τάξει τῶν λόγων, ὥσπερ εἰ Σαρδανάπαλλος τῇ κερκίδι τὴν κρόκην ὠθῶν ἦδε τοὺς εἰς τὴν μάχην παρακλητικούς. ἀλλ' ἡγεμόσι δὴ πρέπων ὁ τρόπος; ἀλλὰ τοῖς βασιλεῦσιν; ἀλλ' ὅλως ἄρχουσιν; οὐδ' ἡλικία γε τῶν ἀπασῶν οὐδεμιᾷ. ^[30]

416 πότερον γὰρ τοῖς νεωτέροις; ἀλλ' ἔταιρεῖν δόξουσιν, ἐὰν ταῦτα ἀσπάζωνται. ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσιν; ἀλλ' οὐ δόξουσι βεβαιοῦν τὴν ἐπωνυμίαν. ἀλλὰ τοῖς πρεσβυτέροις; ἀλλ' ἁωρία πολλὴ τῆς αἰσχύνης. λείπεται δὲ γυναῖξί, καὶ ταύταις ταῖς ἀσελγεστάταις, πρὸς ἃς τούτους ἄξιον κρίνειν. καίτοι ζηλοῦσι μὲν αὐτὰς, λείπονται δὲ συχνῶ τινι. θαυμάζω δ' εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσιν, ἔφη Δημοσθένους, θάνατος ἡ ζημία κεῖται, τοῖς δὲ τοὺς λόγους κιβδήλους καὶ παρασήμους ἀπεργαζομένοις παρρησιάζεσθαι δώσομεν, ἢ τοῦτο πρῶτον λέγειν ἐξεῖναι· κἂν μὲν ῥήματι πταίῃ τις, ἀμαθὴς εὐθέως, ἂν δ' ὅλη τῇ προαιρέσει διαφείρῃ τὰ τεταγμένα, οὐκ ἄρα πόρρω πασῶν πανηγύρεων στήσεται. καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ λόγων ἡ βουλή μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάσης εὐσημοσύνης καὶ εὐταξίας καὶ τοῦ πότερον δεῖ τοῖς νόμοις ἐμμένειν, ἢ ποιεῖν ὃ τί τις βούλεται τῆς ἐφ' ἡμέρᾳ χάριν ἡδονῆς. ὧν μὲν γὰρ ἐγὼ λέγω νικῶντων, νικᾷ νόμος καὶ κόσμος, ὑφ' ὧν οὐ μόνον αἱ πόλεις, ἀλλὰ καὶ γῆ πᾶσα καὶ οὐρανὸς αὐτὸς συνέστηκε τε καὶ σώζεται, ἃ δ' οὗτοι παραποιοῦσιν ἅπασι καὶ θείοις καὶ ἀνθρωπείοις πράγμασιν ἐχθρῶς ἔχει. ^[20]